

Valeriu Maricari, *O școală uitată. Școala de Arte și Meserii din Câmpulung Bucovina (Schită istorică)*, Câmpulung Moldovenesc, 1994, 143 p.

Istoria învățământului din Bucovina pe timpul stăpânirii austriace (1775-1918) este o temă care a atras atenția multor specialiști într-un trecut mai apropiat și care au elaborat lucrări de acest gen, avînd o valoare inegală, ca de exemplu I. Polek (1891), Gh. Tofan (1907), I. Nistor (1912), precum și I. Goraș (1975), N. Lazăr (1977). În privința monografiilor de școli aparținînd învățământului preuniversitar ele sunt mai numeroase, fie că acestea erau din mediul urban sau rural.

Și totuși, monografiile ale unor școli de un profil cu totul special, cum este cea de față pe care o recenzăm, au fost mult mai puține: de exemplu cele aparținînd lui N. Tcaciuc-Albu (1925), Gr. Jucan (1975), Stela Serghie (1980) etc.

Din toate aceste motive, răsfoind cu mult interes cartea d-lui prof. Valeriu Maricari, ne permitem să facem de la început două observații: una, că aceasta este prima de acest fel care cuprinde istoricul Școlii de Arte și Meserii din Câmpulung Moldovenesc la împlinirea unui secol de la înființarea ei, a doua, că, deși aceasta este adresată unui public larg de cititori, fapt dovedit prin stilul atractiv în care a fost redactată - la baza documentării ei se află un bogat material de arhivă precum și lucrări de specialitate provenite din biblioteci publice.

Textul lucrării este precedat de o *Prefață* urmată de o *Introducere*. În ambele, autorul explicînd cititorului motivele care l-au îndemnat să elaboreze o astfel de monografie - ca fost elev al școlii, în primul rînd. Apoi, ca urmare a faptului că a aflat o multiplă înțelegere și mai ales un sprijin material nu numai din partea unor sponsori, dar mai ales din partea unor profesori și elevi ai școlii, care i-au pus la dispoziție documente valoroase alături de cele dobîndite din arhivele comunale și județene.

În *Introducere* se trece apoi în revistă istoriografia românească și străină despre tema care a făcut obiectul lucrării de față. Urmează apoi conținutul propriu-zis al lucrării în cinci mari capitole, urmate de o *Încheiere*, o *Bibliografie selectivă* și mai multe *Anexe*.

Primul capitol, cum era și firesc, cuprinde o schiță asupra istoriei Câmpulungului Moldovenesc și a învățământului în acest oraș montan din cele mai vechi timpuri până în anii epocii de tranziție de la regimul totalitar de stînga, la cel democratic. Cu acest prilej sunt subliniate condițiile istorice locale care au permis transformarea succesivă a primei reședințe politice a voievodului Dragoș de Maramureș în așezare rurală, atestată documentar în 1411, târg în 1791 și oraș în 1866, dar și sporirea numărului locuitorilor de la 1885 în 1774, la 2526 în 1816, la 10751 în 1937 și la peste 25000 în 1994, cea mai prosperă perioadă din istoria orașului fiind cea de după cel de-al doilea război mondial, când a devenit un oraș modern, declarat municipiu în 1995. Tot în primul capitol autorul face un adevărat

excurs privind evoluția învățământului în Bucovina de-a lungul a trei perioade (secolul al XVIII-lea până la 1775; 1775-1918; 1918 până în prezent), relevând faptul că pe timpul stăpânirii austriece, populația românească a luptat fără răgaz pentru menținerea continuității predării învățământului în limba română și împotriva politicii de catolicizare a acestuia de către autoritățile habsburgice.

De asemenea, se mai arată că în perioada de după 1918 învățământul românesc din Bucovina a cunoscut importante progrese în domeniul legislației și al preocupărilor pentru modernizarea acestuia la nivel european, excepție făcându-se în timpul guvernării totalitariste de stânga (1948-1989) în timpul căreia odată cu stalinizarea politică s-a procedat și la stalinizarea învățământului în România.

Ultima parte a acestui capitol este consacrată dezvoltării învățământului în Câmpulung Moldovenesc, care în prezent dispune de "o puternică rețea de învățământ care își aduce o importantă contribuție la educarea tineretului" în oraș existând 4 școli generale și 4 licee din care la două sunt atașate și școli profesionale (p. 26).

Al doilea capitol este consacrat organizării și conținutului învățământului industrial în Câmpulung Moldovenesc, unde de fapt se începe prezentarea istoricului Școlii de Arte și Meserii creată în urmă cu un secol, la acea dată ea fiind prima de acest fel în întregul Imperiu austro-ungar, numita Școală de stolerie, adică Școala de prelucrare artistică a lemnului (1895). Începuturile modeste ale școlii, având la conducere un director de naționalitate austriacă, au cunoscut în perioada interbelică - după unirea Bucovinei cu România Mare - o adevărată ascensiune dovedită nu numai prin sporirea numerică a elevilor de la 14 (în 1895) la 164 în 1947 dar și îmbunătățirea programei școlare care a stat la baza procesului de învățământ de la 6 secții (în 1895) la 9 secții (în 1914) și 17 (în 1939).

Tot un element de progres în activitatea Școlii de Arte și Meserii l-a constituit introducerea pe scară largă a unui mare număr de discipline comune pentru toți elevii, cum ar fi cele umaniste (limba română, istoria, geografia, limba franceză), dar și cele exacte (matematica, fizica, chimia, economia industrială) în total 17 discipline pe lângă cele 5 materii speciale pentru prelucrarea lemnului (p. 35). Autorul urmărește apoi rând pe rând problemele speciale ale Școlii de Arte și Meserii în această lungă perioadă de activitate, ca de exemplu componența comitetului școlar, situația materială și financiară, clădirea școlii, spațiile afectate procesului de învățământ, dotarea cu material didactic, înființarea și funcționarea bibliotecii școlare, organizarea și desfășurarea examenelor teoretice și practice etc.

Al III-lea capitol este consacrat analizei componenței corpului didactic al școlii, profesorii titulari și suplinitori, cadrelor didactice care au predat disciplinele comune tuturor elevilor și cele speciale. În privința conducerii școlii se constată că între 1895 și 1948 această instituție de învățământ a fost condusă de 10 directori. În privința atestării înaltei pregătiri profesionale a acestor cadre didactice autorul a inclus în acest capitol câteva medalioane cu caracter biografic privind personalitatea unora dintre ei, ca de exemplu Ion Ștefureac (1871-1920), profesor

de desen tehnic și constructiv, Ion Pîslea (1869-1952), profesor de sculptură în lemn, Ilie Veslovski, profesor de desen și fost director, Ioan H. Sârghie (1893-1971), profesor de sculptură în lemn și fost director, Roman Boianciuc, profesor de sculptură în lemn.

Al IV-lea capitol a fost consacrat elevilor care au urmat și absolvit școala precizându-se compoziția lor socială, numărul lor de-a lungul vremii, condițiile de admitere la Școala de Arte și Meserii, taxele școlare, bursele primite de elevi pentru rezultatele bune obținute la învățătură. Și în acest capitol au fost incluse câteva medalioane cu caracter biografic ale unor elevi a căror activitate după absolvirea școlii s-a remarcat în domeniul sculpturii și picturii, ca de exemplu Iftimie Bîrleanu, profesor emerit mai târziu la Institutul de Arte Plastice din Iași, Gheorghe Bilan, sculptor în lemn realizator al unor opere monumentale, Ioan Gheorghită (1886-1952), sculptor și gravor, N. Cernușca, sculptor în lemn, Gh. Crișmaru, sculptor în lemn, Haralambie Merghes (1888-1940), pictor, Ilarion Suhan (1890-1925), sculptor și pictor, Arhip Roșca, pictor și sculptor, N. Pentilescu, pictor.

Capitolul V a fost consacrat unui alt aspect din istoria școlii și anume afirmării social-culturale a școlii, unde sunt prezentate expozițiile anuale organizate de conducerea Școlii de Arte și Meserii în care figurau lucrările elevilor, și cele cu caracter național unde erau trimise pentru a fi expuse cele mai valoroase lucrări ale elevilor. De asemenea, a mai fost arătată contribuția elevilor și profesorilor școlii în realizarea unor monumente de artă în lemn și piatră destinate instituțiilor de cult și laice. În același capitol au fost incluse și unele vizite la Muzeul școlii pe care le-au făcut diferite mari personalități ale vieții politice științifice și artistice românești, ca de exemplu Iancu Flondor, Ilarie Onciul, Simeon Florea Marian, Nicolae Iorga, Orest Tafrali, Mihail Sadoveanu, Ion Nistor etc.

În *Încheiere* autorul scoate în evidență bogata activitate desfășurată de elevii și cadrele didactice ale Școlii de Arte și Meserii de-a lungul unui secol de existență însuflețiti de dragostea față de muncă, față de artele plastice, față de neam și patrie. Urmează apoi o *Bibliografie selectivă* (pp. 89-91), cuprinzând lucrări generale, de specialitate, materiale din arhive și presă.

Merită să fie menționate și *Anexele* care însoțesc monografia alcătuită din mai multe piese, ca de exemplu lista dascălilor Școlii de Arte și Meserii din Câmpulung Moldovenesc; lista absolvenților școlii din anii 1925-1949; dinamica numărului de elevi între 1895 și 1949; lista cuprinzând obiecte confecționate pentru vânzare de către elevii școlii în perioada 1925-1932; lista cu obiecte și lucrări de artă executate de maeștrii și elevii școlii aflate în Muzeul "Arta lemnului" din Câmpulung Moldovenesc; lista cuprinzând materialul didactic al școlii în 1935. Urmează apoi un mare număr de ilustrații privind sculpturi și picturi ale maeștrilor și elevilor școlii (p. 112-141).

În *Concluzie* apreciem că lucrarea de față reprezintă o interesantă realizare cu caracter monografic destinată prezentării istoricului unei prestigioase instituții de învățământ românesc din Bucovina în ultimul secol și în mod special învățământului profesional din orașul Câmpulung Moldovenesc.

Constantin Șerban